

**ИНСТИТУТ ЗА АКРЕДИТАЦИЈА НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

ИЗВЕШТАЈ
за работа на ИАРМ за 2008 година

Извештај за работа на ИАРМ за 2008 година

I. Вовед

Врз основа на Законот за акредитација (Службен весник на Република Македонија бр.54/02), Одлука на Владата на Република Македонија за основање на Институтот за акредитација на Република Македонија (Службен весник на Република Македонија бр.14/2003) и Законот за изменување и дополнување на законот за акредитација (Службен весник на Република Македонија бр.103/08), основан е Институтот за акредитација на Република Македонија (во понатамошниот текст ИАРМ), како посебна јавна установа која врши работи и задачи на национално акредитационо тело во Република Македонија.

Акредитацијата е стручна постапка со која ИАРМ со доделениот сертификат формално ја потврдува оспособеноста (компетентноста) на телото да извршува определени задачи од областа на оцена на сообразноста. Воедно, акредитацијата е дејност од јавен интерес.

Во август 2005 година, Владата на Република Македонија ја усвои „Националната политика во областа на акредитација“ со која се утврдени главните цели и задачи, како и начинот на финансирање и акциониот план за нејзино реализирање.

Работната рамка на ИАРМ се: Закон за акредитација и Законот за изменување и дополнување на законот за акредитација; Одлука на Владата на Република Македонија за основање на ИАРМ; Статут на ИАРМ (усвоен на 21.11.2003); Акти на Советот; Акти на Директорот на ИАРМ и останати записи.

Органи на ИАРМ се:

1. Совет
2. Директор и
3. Одбор за контрола на материјалното и финансиско работење

Во рамките на процесот на акредитација, ИАРМ ги врши следниве активности:

а. Акредитација на лаборатории за:

- (а) Тестирање
- (б) Калибрација

б. Акредитација на инспекциски тела

в. Акредитација на сертификациони тела за:

- (а) Производи,
- (б) Системи за управување (со квалитет, со животната средина, со безбедност на храна, безбедност на податоци, општа безбедност и здравје),
- (в) Персонал

г. Акредитација на верификатори за животна средина согласно ЕМАС регулативата

д. Акредитација на организатори на шеми за оцена на оспособеноста

II. Реализирани активности на ИАРМ во 2008 година

1. Тековно работење

а. Статус на акредитирани тела

Досега вкупно се акредитирани 30 тела за оцена на сообразност. На пет од нив акредитацијата им е повлечена.

Во 2008 година, вкупно 20 тела за оцена на сообразност поднесоа пријава за акредитација, а на следниве тела им е *доделена акредитација*:

Вид на телото	Име на телото	Дата
Инспекциско тело	Машински факултет-Инспекциско тело за моторни возила	08.04.2008
Инспекциско тело	„КОНФОРМА“ ДООЕЛ-Центар за инспекција на возила	26.05.2008
Инспекциско тело	Друштво за услуги за оцена на сообразност АМСМ услуги-хомологација ДООЕЛ	16.06.2008
Лабораторија за тестирање	Факултет за ветеринарна медицина Тестирање на прехранбени производи, пијалоци, вода и испитување на болести кај животните	25.06.2008
Инспекциско тело	ДООЕЛ „Енергетика-ВДС“-Одделение за контрола	26.06.2008
Инспекциско тело	„Аутомакедонија“ А.Д-Центар за хомологација	21.07.2008
Инспекциско тело	„МКС МАККОНТРОЛ“ Д.О.О-Оддел за инспекција	04.08.2008
Инспекциско тело	АСУЦ „Боро Петрушевски“ на град Скопје-СКОПЈЕ Центар за хомологација на возила-АСУЦ	03.12.2008
Лабораторија за калибрација	АУТОИНСТРУМЕНТ-Лабораторија за калибрација на механички големини, време и оптички зрачења	18.12.2008
Лабораторија за тестирање	ЈЗУ Завод за испитување на материјали	24.12.2008
Лабораторија за тестирање	ЈЗУ Завод за здравствена заштита-Тетово	24.12.2008
Лабораторија за тестирање	ЈЗУ Завод за здравствена заштита-Куманово	(25-26).12.2008
Лабораторија за тестирање	ТЕХНОЛАБ доо Скопје Друштво за технолошки и лабораториски испитувања, проектирање и услуги	(29-30).12.2008

Во 2008 година на следниве тела им е *повлечена акредитацијата*:

Вид на телото	Име на телото	Дата
Сертификационно тело	ИНЦЕБО-Сертификација на системи за управување со квалитет согласно ISO 9001	10.11.2008
Сертификационно тело	ИНЦЕБО-Сертификација за органско производство	10.11.2008
Инспекциско тело	АМСМ-Авто Мото Сојуз на Македонија-Хомологација на возила	17.06.2008
Инспекциско тело	СВМ-Сојуз на Возачи на Македонија-Хомологација на возила	17.06.2008

Во 2008 година, ИАРМ ги релизира следниве *надзори на акредитираните тела* за оцена на сообразност:

Лаборатории за калибрација и тестирање

Број	АКРЕДИТИРАНО ТЕЛО	СТАНДАРД	ДАТА
ЛК-001	МАШИНСКИ ФАКУЛТЕТ – СКОПЈЕ Лабораторија за калибрација	МКС ЕН/ИСО/ИЕЦ 17025	06.02.2008
ЛТ-001	ОКТА АД – СКОПЈЕ Лабораторија за тестирање	МКС ЕН/ИСО/ИЕЦ 17025	(02-03).10.2008
ЛТ-002	МАКПЕТРОЛ АД – СКОПЈЕ Лабораторија за тестирање	МКС ЕН/ИСО/ИЕЦ 17025	(17-18).03.2008
ЛТ-003	ФАРМАТЦЕВСКИ ФАКУЛТЕТ Лабораторија за тестирање	МКС ЕН ИСО/ИЕЦ 17025	05.12.2008
ЛТ-005	Р333 – СКОПЈЕ Лабораторија за тестирање	МКС ЕН ИСО/ИЕЦ 17025	17.01.2008
ЛТ-006	ФАКУЛТЕТ ЗА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА Лабораторија за тестирање	МКС ЕН ИСО/ИЕЦ 17025	(18-19).12.2008

Инспекциски тела

Број	АКРЕДИТИРАНО ТЕЛО	СТАНДАРД	ДАТА
ИТ-002	МАК-ЖАН доел - Струмица	ЕН/ИСО/ИЕЦ 17020:2004, Тип Ц	14-11-2008

ИТ-005	НААЈ – СИГУРНОСТ д.о.о	ЕН/ИСО/ИЕЦ 17020:2004, Tun Ц	17.11.2008
ИТ-006	ВЛАГО ТАХОГРАФ	ЕН/ИСО/ИЕЦ 17020:2004, Tun Ц	25.01.2008
ИТ-007	ТАХОГРАФ	ЕН/ИСО/ИЕЦ 17020:2004, Tun Ц	18.01.2008
ИТ-008	КИНЗОР	ЕН/ИСО/ИЕЦ 17020:2004, Tun Ц	01.04.2008

Сертификациски тела

СТ-003	БАЛКАН БИОСЕРТ – Сертификација за органско производство	МКС ЕН ИСО/ИЕЦ 45011	22.12.2008
--------	---	-------------------------	------------

б. Обуки, работилници и семинари

Вработените на ИАРМ во текот на 2008 година учествуваа на низа обуки, работилници и семинари.

- ИАРМ во соработка со Акредитационите тела на Србија и Црна Гора, во февруари 2008 година организираше обука за оценувачи. На обуката учествуваа вработените од ИАРМ и останати лица заинтересирани да се вклучат во процесот на акредитација.
- ИАРМ во соработка со Германското Друштво за техничка соработка (ГТЗ) ја реализира еднеделната обука за телата кои се предмет на задолжителна постапка на акредитација како дел од постапката за овластување, согласно законската регулатива. На обуката исто така учествуваа вработени од ИАРМ и останати надворешни лица.
- ИАРМ во октомври 2008 година како национален провајдер организира курс со наслов „Принцип и примена на метрологијата во хемијата и физичките мерења“ согласно програмата Training in Metrology in Chemistry.
- Вработените учествуваа и на меѓународни обуки, како што е Обука за стандардот ISO 17011, јуни 2008 во Подгорица, Р. Црна Гора; Обука за стандардот ISO 17025, јуни 2008 во Колашин, Р. Црна Гора и обуки во рамките на CARDS Regional 2006.

Од страна на министерството за Економија беа организирани и други обуки кои се во врска со прилагодувањето на законодавството на Република Македонија со законодавството на ЕУ.

в. Проектни активности

Во 2008 ИАРМ беше вклучен во реализацијата на три меѓународни проекти:

Во рамките на *CARDS Regional 2006* се реализирани повеќе обуки за вработените во ИАРМ и тоа:

- Сведочење при надзорна посета, јуни 2008 во Осло, Норвешка

- Pre-Proficiency Training, јануари 2008 во Љубљана, Р.Словенија
- Post-Proficiency Training, јуни 2008 во Љубљана, Р.Словенија
- Стандардите во акредитацијата и мерната неодреденост, јуни 2006 во Прага, Р. Чешка
- Семинар за договор за оцена на сообразност и прифаќање на индустриските производи, мај 2008, Малта.

Во септември 2008 година, ИАРМ го посети г-ѓа Тања Спицановиќ, координатор на проектот. Основна цел на посетата беше резгледување на резултатите од учеството на ИАРМ во овој проект, при што беше потенцирана успешната соработка со ИАРМ во овој проект и како резултат на тоа беа разгледани можностите за понатамошно учество на ИАРМ во оваа програма.

Во 2008 година отпочна со реализација проектот со **Germanskoto Društvo za Tehnička Sorabotka (GTZ)**. Во рамките на развојната техничка соработка помеѓу Владите на Република Македонија и Сојузна Република Германија, се рализира проект **Транспозиција на техничките прописи на ЕУ во македонското законодавство**.

Со проектот беа опфатени изработката на новиот Закон за акредитација, согласно Регулативата 765/ЕУ/2008; обука од областа на акредитацијата наменета за вработените и за телата кои се предмет на задолжителна постапка на акредитација; воедно беа организирани и низа промотивни активности.

Исто така, како дел од активностите на проектот на 29.09.2008 година беше објавен Јавен повик за експерти во секторски комитети. Од пријавените експерти за соодветните области, формирани се 6 (шест) секторски комитети:

1. Секторски комитет за електрика, електроника и електрични машини
2. Секторски комитет за опрема под притисок, пренослива опрема под притисок и челични градежни производи
3. Секторски комитет за лифтови и опрема за подигнување
4. Секторски комитет за градежни производи
5. Секторски комитет за возила
6. Секторски комитет за услови во кои се користи техничката опрема

Од редот на вработените на ИАРМ назначени се координатори на секој од секторските комитети, а истите отпочнаа со работа на 28.10.2008.

ИАРМ имаше скромно учество во **БЕРИС Проектот**, проект на Владата на Република Македонија и Светска Банка. Како услов за отпочнување на активностите од БЕРИС проектот, извршена е реконструкција на просторот наменет за Тренинг центар.

Имајќи го во предвид застојот во активностите на овој проект, во периодот од 03-06 ноември 2008, извршена е ревизија на целокупниот проект од страна на претставници од Светска Банка, при што беше констатирано дека ИАРМ ги исполнува условите за продолжување со реализацијата на овој проект.

На 17 декември беше одржан состанок со претставници од Министерството за економија и Светска банка, на кој официјално беше соопштено дека Владата на Република Македонија одлучила ИАРМ да продолжи со активности на овој проект.

Исто така, во 2008 година ИАРМ започна со активностите предвидени со **ИПА проектот** (Инструмент за предпристапна помош, Компонента 1, Проект 3.01 Слободно движење на стоки – Инфраструктура за квалитет). ИАРМ го потпиша оперативниот договор со Министерство за финансии и воедно именуваше виш програмски службеник на проектот (СПО), како и останатите членови и заменици членови на работната група.

2. Човечки ресурси – постојано вработени

Во 2008 година во ИАРМ се реализираа вкупно 6 вработувања, од кои 5 вработувања се во постојан работен однос и 1 со статус на привремено вработување.

Во февруари 2008 година, се вработи 1 лице на работно место *раководител на одделение за општи и заеднички работи*.

Од 1-ви декември 2008, во ИАРМ се реализираа 4 нови вработувања (истите се реализирани согласно НПА):

- *Координатор (советник) за акредитација на лаборатории за тестирање*
- *Координатор (советник) за акредитација на лаборатории за калибрирање*
- *Координатор (советник) за акредитација на сертификациони тела*
- *Координатор (советник) за акредитација на инспекциски тела*

Од 1-ви септември 2008, се вработи едно лице на работно место *хигиеничар*, со статус на привремено вработување.

3. Човечки ресурси - пул на експерти и оценувачи

Во 2008 година листата на експерти значително се зголеми и заклучно со 31.12.2008 евидентирани се 44 експерти од различни области. Додека, на листата за оценувачи евидентирани се 51 оценувач, од кои 10 се водечки оценувачи.

Јавниот повик за пријавување на експерти и оценувачи во ИАРМ постојано е отворен.

4. Меѓународни и билатерални активности

Во 2008 година ИАРМ имаше повеќе *меѓународни* активности:

- Од 1 декември 2008 година ИАРМ е асоцијативен (придружен) член на ILAC-International Laboratory Accreditation Cooperation.
- ИАРМ активно учествуваше во работата на Европската организација за акредитација (EA). Воедно, претставници од ИАРМ учествуваа на сите Генерални Собранија на EA (вкупно 3).
- Вработените од ИАРМ учествуваа и во работата на Комитетите на Европската организација за акредитација (MAC, CC, IC и LC)
- ИАРМ учествуваше во работата на Поткомитетот за трговија, индустрија, царина и даноци. Главниот состанокот беше одржан во мај 2008, во Брисел, Белгија.
- Посебен акцент во меѓународните активности во текот на 2008 година беше ставен на преговори за PECA/ASAA со Европската Комисија. Во рамките на овие преговори беа одржани 4 состаноци (2 во Брисел и 2 во Скопје),

Во 2008 година ИАРМ потпиша 5 меѓународни договори за *билатерална соработка*:

- Јануари 2008 година ИАРМ потпиша билатерални Договори за соработка во областа на акредитацијата со Акредитационото Тело на Србија и Акредитационото Тело на Црна Гора.
- Февруари 2008 година ИАРМ потпиша Договор за соработка во областа на акредитацијата со Акредитационото Тело на Албанија.
- Октомври 2008 година ИАРМ потпиша Договор за соработка во областа на акредитацијата со Хрватската агенција за акредитација.
- Ноември 2008 година ИАРМ потпиша Договор за соработка во областа на акредитацијата со Националното Акредитационото Тело на Република Бугарија.

Во рамките на билатералните договори ИАРМ ги реализира следниве активности:

- ИАРМ во соработка со Акредитационите тела на Србија и Црна Гора организира обука за оценувачи, февруари 2008 година;
- Учество на тркалезна маса за акредитацијата во системите за квалитет и безбедност на храната, мај 2008, Нови Сад, Р. Србија;
- Учество на обуките за стандардите ISO 17011 и ISO 17025, Колашин и Подгорица, јуни 2008, организирани од страна на Акредитационото тело на Р. Црна Гора;
- Учество во работата на меѓународната конференција за квалитет ICQME, септември 2008, Будва, Р. Црна Гора;
- Размена на експерти со акредитационите тела на Србија и Бугарија.

5. Соработка со државни органи на Република Македонија

ИАРМ учествуваше во работата на работни групи на Владата на Република Македонија, Министерството за Економија и Министерството за животна средина и просторно планирање:

- Работна група за изработка на Предлог законот за возила
- Работна група за изработка на Предлог законот за надзор на пазарот
- Работна група за апроксимација на законодавството од областа на животната средина и просторното планирање

Во октомври 2008 формирана е работна група за изработка на нов предлог Закон за акредитација, работната група ја сочинуваа претставници од ИАРМ, Министерството за економија и ГТЗ. Новиот предлог Закон за акредитација предаден е во Владата на Република Македонија на ден 29.12.2008 година.

ИАРМ учествуваше во дефинирање на барањата на Владата на Република Македонија во врска со акредитацијата по однос на ИПА проектот во 2008 година.

Исто така, ИАРМ учествуваше во подготовката на договорите за соработка со Министерството за Економија, Бирото за Метрологија и Институтот за стандардизација на РМ.

6. Промотивни активности

Во 2008 година беа одржани неколку промотивни настани:

- Конференцијата за акредитација по повод петгодишнината од основањето на ИАРМ. Конференцијата имаше меѓународен карактер, на неа учествуваа претставници од повеќе Европски земји. Конференцијата ја отвори г-н Зоран Ставрски, Потпретседател на Владата на Република Македонија, а почесен гостин и предавач на конференцијата беше претседателот на Европската организација за акредитација г-н Лоренцо Тионе. Останати предавачи беа д-р Роза Ринг, Директор на Акредитационо тело на Р. Унгарија; д-р инг. Мајкл Ниче, Шеф на Секретаријат на германскиот советодавен одбор за акредитација и г-ѓа Кармен Рибич Реп, Акредитационо тело на Р. Словенија..
- Во февруари, во Стопанската комора на Македонија беше организирана Прес конференцијата за употреба на CE знакот.
- Медиумска покриеност на обуката за оценувачи што ИАРМ ја организира во соработка со Акредитационите тела на Србија и Црна Гора, февруари 2008 година.
- ИАРМ во октомври 2008 година потпиша договор за соработка со Комора на мал бизнис
- Во 2008 година, ИАРМ издаде пет брошури од областа на акредитацијата кои имаат за цел промоција на акредитацијата и запознавање на пошироката јавност со користа од оваа активност.

7. Интернет страница

ИАРМ објавува листа на акредитираните тела на својата интернет страница (www.iarm.gov.mk), истата периодично ја ажурира со нови информации од областа на акредитацијата, како и со тековните активности што ги реализира ИАРМ.

8. Менаџмент

Во рамките на проектот за потпишување на договор за меѓусебно признавање на акредитационите тела (MLA), а со тоа и на сертификатите и извештаите за сообразност на телата за оцена на сообразност во рамките на ЕА, вработените во ИАРМ со поддршка на членовите на Советот на ИАРМ се ангажираа во подготовка на документите на системот за квалитет на ИАРМ. Во тој поглед Советот на ИАРМ донесе 12, а директорот 19 правилници.

Во март 2008 година, Советот на ИАРМ го донесе новиот Правилник за систематизација на работите и задачите на ИАРМ, врз основа на овој Правилник, 4 вработени во ИАРМ се здобиа со унапредување во Раководители на одделенија.

Во јуни 2008 година, беше назначен менаџер за квалитет.

Од март 2008 година, платите на вработените во ИАРМ се зголемија во просек за 50%, со што се приближија до платите на државните службеници.

Врз основа на претходно изнесеното, како и врз основа на Програмата за работа на ИАРМ за 2008 година, донесена од страна Владата на Република Македонија во јануари 2008 година, сметам дека истата во потполност е реализирана и воедно, создадени се услови за понатамошен развој и успешно работење на ИАРМ

Директор
Д-р Трпе Ристоски
